

Πέντε σημεία για το πέρασμα στο Κράτος Ασφάλειας

ένα

.1.

Το κράτος ασφάλειας είναι η μορφή που λαμβάνει το κράτος στον διεθνοποιούμενο καπιταλισμό όπου η εντατικοποίηση της εκμετάλλευσης, η όξυνση των κοινωνικών ανταγωνισμών, η ολοσχερής καταστροφή κοινοτήτων που βρίσκονται έξω από την κοινότητα του χρήματος, οι δεκάδες φανεροί και αφανείς πόλεμοι, η επισφαλής εργασία, η εξατομίκευση, οδηγούν σε μια ολόενα και πιο έντονη κοινωνική απορρύθμιση, στην αύξηση της διάχυτης αίσθησης κοινωνικής ανασφάλειας. Το κράτος ασφάλειας διεξάγει έναν διαρκή πόλεμο ενάντια στους εκμεταλλεζόμενους, προσπαθεί να διαχειριστεί με τη βία την κοινωνική συνθήκη που δεν κατορθώνει να διαχειριστεί με τη ρύθμιση.

Το κράτος ασφάλειας είναι η υλική συμπύκνωση του δόγματος της ασφάλειας. Θεωρούμε ότι δεν μπορούμε να προσεγγίσουμε το δόγμα της ασφάλειας χωριστά από την έννοια της τρομοκρατίας. Η τρομοκρατία είναι απαραίτητη για να δικαιολογεί η προπαγάνδα τους βίαιους μετασχηματισμούς της κυριαρχίας. Έτσι η ιδεολογία και η πρακτική της ασφάλειας εμφανίζεται ως κίνηση του κράτους να προστατέψει από τον «ύπουλο» μηχανισμό των «τρομοκρατικών δικτύων» και μπροστά στην ύπαρξη αυτής της απειλής, στην αύξηση της αβεβαιότητας, του φόβου, της απουσίας κοινωνικών δεσμών αλληλεγγύης προβάλλεται στρεβλά το αίτημα για περισσότερη ασφάλεια, ως κοινωνικό αίτημα. Όπως θα φανεί παρακάτω δεν θεωρούμε την τρομοκρατία απλά ένα ιδεολόγημα των κυρίαρχων. Ο κυρίαρχος λόγος ομογενοποιεί μια μεγάλη ποικιλία πραγματικών συνθηκών.

Η ασφάλεια είναι μια κατάσταση διαρκούς πολέμου. Από τη μια πόλεμος, με βομβαρδιστικά, στρατούς, άρματα μάχης και χιλιάδες νεκρούς...και από την άλλη ένας πόλεμος στην καρδιά των μητροπόλεων, με ένστολους ένοπλους, κάμερες, ζέπελιν, περιπολικά, συστήματα ασφαλείας, φυλακές.

δύο

.2.

Το τέλος της δεκαετίας του 1970 συνιστά ένα πέρασμα- για το μεγαλύτερο μέρος της δύσης. Είναι το πέρασμα από το κράτος πρόνοιας στο κράτος ασφάλειας.

Το κράτος πρόνοιας είναι στιγμή της ταξικής σύγκρουσης. Αυτό εμφανίζεται στα χαρακτηριστικά που συνιστούν την μορφή του. Πρόκειται για το δημόσιο σύστημα υγείας, για την παροχή κοινωνικής ασφάλισης, για τα οικογενειακά επιδόματα, για τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας, για τα επιδόματα ανεργίας. Αλλά κυρίως το κράτος πρόνοιας είναι η προσπάθεια σύνδεσης μισθού-παραγωγικότητας. Οι ταξικοί αγώνες έδειξαν ότι αυτό δεν είναι τόσο εύκολο. Δηλαδή καταρρίφθηκε το δόγμα που λέει ότι μεγαλύτεροι μισθοί σημαίνουν μεγαλύτερη παραγωγικότητα από την ίδια την κινητήρια δύναμη της ιστορίας του καπιταλισμού: την ταξική πάλη.

Στην περίοδο του κράτους πρόνοιας πραγματοποιείται η νομιμοποίηση των αντιπροσώπων και κομμάτι των οργανώσεων της εργατικής τάξης με ταυτόχρονη απονεύρωση τους, η ιεράρχηση και διαίρεση των εκμεταλλεζομένων μέσω των μισθών, η κοινωνικοποίηση όλο και μεγαλύτερων κομματιών του πληθυσμού (π.χ. γυναίκες), την πρόσβαση στην σφαίρα της κατανάλωσης όλο και περισσότερων υποκειμένων.

Η «χρυσή εποχή» του κράτους πρόνοιας χαρακτηρίζεται από την διατήρηση μιας πολιτικής και κοινωνικής τάξης, εφόσον ένα μεγάλο μέρος των κοινωνικών διεκδικήσεων ικανοποιείται με εγγυητή το κράτος. Η τάξη βασιλεύει αλλά δεν κυβερνά...

Τις δεκαετίες του 1960-1970 αναδύεται ένας νέος κύκλος αγώνων που είναι αδύνατον πλέον να γίνουν διαχειρίσιμοι από το κράτος και από τους παραδοσιακούς μηχανισμούς αντιπροσώπευσης των εργαζομένων. Οδηγούν σε κρίση την αναπαραγωγή των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων. Η αναδιάρθρωση της ρύθμισης και του κράτους είναι η απάντηση της κυριαρχίας στην κρίση που παράγουν οι αγώνες. Μείωση των κοινωνικών παροχών, ελαχιστοποίηση της παρέμβασης του κράτους στις σχέσεις κεφαλαίου-εργασίας, περικοπές στις δημόσιες δαπάνες, αύξηση της ανεργίας. Παράλληλα το κεφάλαιο «αποκεντρώνεται». Πολλές επιχειρήσεις κλείνουν συνοδευόμενες από μαζικές απολύσεις και μεταφέρονται σε περιοχές του πλανήτη με φθηνή εργατική δύναμη και ελάχιστες έως καθόλου διεκδικήσεις.

Η αναδιάρθρωση αυτή συνιστά την εγκατάλειψη του κράτους πρόνοιας.

τρία

.3.

Το σύνολο των μετασχηματισμών που προωθούνται με το πέρασμα από το κράτος πρόνοιας στο κράτος ασφάλειας, διέπεται από μια εξατομικευτική λογική που ως αποτέλεσμα έχει την διάσπαση των συλλογικών υποκειμένων και την αντιμετώπιση τους ως μονάδες αποκλειστικά υπεύθυνες για την κατάσταση τους. Ελαστικότητα και προσωρινότητα στην εργασία, επιδείνωση των όρων εκμετάλλευσης και αύξηση της κρατικής καταστολής στο όνομα του «υγιή

ανταγωνισμού», της «αξιοκρατίας» και της αύξησης των οικονομικών δεικτών. Οι παραχωρήσεις σε επίπεδο υγείας, εκπαίδευσης, ασφάλισης που είχε αναγκαστεί να κάνει το κεφάλαιο, μετατρέπονται σε κάτι που οφείλει να κατακτηθεί από την αρχή, όχι πλέον από το συλλογικό υποκείμενο της εργασίας αλλά από το κάθε άτομο χώρα. Τα άτομα ανάλογα με την «κουλτούρα» τους ή τα «προσόντα» τους που μοιάζουν να ξεληθούν από το πουθενά, φέρονται να αποτελούν τους αποκλειστικούς υπεύθυνους για την «επιτυχία» ή «αποτυχία τους». Έτσι για τη φτώχεια, την ανεργία, την εγκληματικότητα δεν ευθύνεται κανείς άλλος εκτός από τα ίδια τα υποκείμενα που δεν μπορούν να προσαρμοστούν και να λειτουργήσουν [sic], στην κοινωνική πραγματικότητα. Όλα ανάγονται στα «προσωπικά χαρακτηριστικά», χωρίς καμιά αναφορά στους θεσμούς και στις κοινωνικές σχέσεις που γεννούν την ανεργία, την φτώχεια ή την εγκληματικότητα. Ο καπιταλισμός εμφανίζεται έτσι σαν μια δίκαιη και φυσική κατάσταση, μυστικοποιώντας την εκμεταλλευτική και αλλοτριωτική φύση του.

τέσσερα

.4.

Η αβεβαιότητα της ύπαρξης εντείνεται συνεχώς. Μπροστά σε έναν κόσμο που μοιάζει παγωμένος και απόμακρος, βίαιος και τρομακτικός τα υποκείμενα στρέφονται ολοένα και περισσότερο στην ιδιώτευση, προσπαθώντας να στεγάσουν τους ακρωτηριασμούς τους σε έναν ασφαλή μικρόκοσμο που όμως ποτέ δεν καταφέρνει να παρέχει αυτήν την πολυπόθητη ασφάλεια. Η διαίρεση και ο ανταγωνισμός ανάμεσα στα εκμεταλλεζόμενα υποκείμενα και η αυξανόμενη ασημαντότητα των δομών της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και άλλων καπιταλιστικών μορφών συμμετοχής στη δημόσια σφαίρα, ενισχύουν αυτή την αβεβαιότητα, την αίσθηση ότι «έτσι είναι τα πράγματα» και δεν είναι δυνατόν να καθοριστούν από εμάς. Από την άλλη η εμφάνιση τρομοκρατικών ενεργειών, όπως τα τυφλά χτυπήματα στους δίδυμους πύργους και στο μετρό της Μαδρίτης, ως «απάντηση» στην βαρβαρότητα του καπιταλισμού «νομιμοποιούν» ακόμα περισσότερο τις πρακτικές του κράτους ασφάλειας και της καπιταλιστικής πολεμικής μηχανής. Ο μόνος εγγυητής της ασφάλειας εμφανίζεται το κράτος. Στήνει λοιπόν τους μηχανισμούς ελέγχου του δικαιολογώντας τους στο όνομα του «κινδύνου της τρομοκρατίας», διαστέλλει την έννοια της τρομοκρατίας εγκολπώνοντας όλο και πιο διαφορετικές μορφές παραβατικότητας. Οι κοινωνικοί μετασχηματισμοί δεν ερμηνεύονται για μας από την αντιπαράθεση του κράτους με διαχωρισμένες από το κοινωνικό ένοπλες ομάδες αλλά από την ταξική πάλη. Η αντιμετώπιση του ένοπλου είναι μέρος της κυρίαρχης προπαγάνδας που αποκρύπτει τον πραγματικό στόχο: τον κοινωνικό ανταγωνισμό.

Το κράτος ασφάλειας δεν είναι μόνο μια εξωτερική συνθήκη. Χρησιμοποιεί όλα τα μέσα για να επιβληθεί: τεχνολογία της επιτήρησης, αύξηση των κρατικών και ιδιωτικών σωματών ασφαλείας, μετασχηματισμός των δημόσιων χώρων ως χώρων κατανάλωσης, προπαγάνδα μέσω των media. Παράλληλα όμως αποβλέπει αλλά και πατάει στην εσωτερική ευθύνη των προσταγών, στην εσωτερική ευθύνη του μπαμπούλα της τρομοκρατίας, στην διάχυση του ελέγχου στο κοινωνικό πεδίο.

Μερικά παραδείγματα αυτών των δυο διαστάσεων της ασφάλειας είναι τόσο η δολοφονία του Μαραγκάκη το Δεκέμβριο του 2003, (επειδή δεν σταμάτησε σε ένα αστυνομικό μπλόκο, τον πυροβόλησαν), το πρόσφατο πογκρόμ προσαγωγών της αστυνομίας σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Λάρισα και Ηράκλειο (που ακόμα συνεχίζεται με τον αριθμό των προσαγωγών να έχει φτάσει τις 2.500) όσο οι περιπολίες ένοπλων χωρικών που κινδύνευαν από επιθέσεις αλβανών, ο «τίμιος» πατέρας που καρφώνει την κόρη του στους μπάτσους επειδή βρήκε λίγο χασίς στην τσάντα της, τα reality show που οι θεατές γίνονται οι ο Μεγάλος Αδερφός και Κριτής της συμπεριφοράς ή των ταλέντων των συμμετεχόντων.

Το δίδυμο «ασφάλειας/τρομοκρατίας» είναι το γνωστό μα εκλεπτυσμένο δίδυμο «Καλό/Κακό». Το «Καλό» μέσο της ταυτολογικής αυτοπαρουσίασης του ως τέτοιου, τείνει στην απόλυτη σύνθεση της συναίνεσης και της κυριαρχίας, εντάσσοντας στο «Κακό», πρότυπο του οποίου είναι η ισλαμιστική τρομοκρατία, τις όποιες παρεκκλίσεις ή ανταγωνιστικές πράξεις

πέντε

.5.

Η κοινότητα του κεφαλαίου δεν ανέχεται την ύπαρξη καμιάς κοινότητας που στρέφεται πραγματικά εναντίον του. Το κράτος ασφάλειας είναι μια έκφραση αυτής της αφηρημένης κοινότητας του κεφαλαίου, που συγκροτείται και επιτίθεται απέναντι στις διάσπαρτες συλλογικές αρνήσεις που γεννιούνται. Το κράτος ασφάλειας κατασκευάζει τους όρους αποτροπής της ανάδυσης κοινωνικών κινημάτων που θα θέτουν το κοινωνικό ζήτημα στο κέντρο του. Το ζήτημα της εκμετάλλευσης και της αλλοτρίωσης των υποκειμένων εντός της υπάρχουσας θέσμησης και το όραμα για μια αυτόνομη κοινωνία. Το κράτος ασφάλειας είναι ταυτόχρονα δύναμη και αδυναμία. Είναι η δύναμη της παγωμένης ιστορίας των σχέσεων κυριαρχίας και είναι η αδυναμία της πλήρους πραγματοποίησης των εκμεταλλεζόμενων υποκειμένων. Έρχονται εδώ, όπως και αλλού, επιθετικές κινήσεις του κεφαλαίου όπως η αναδιάρθρωση της εργασίας, της εκπαίδευσης, του ασφαλιστικού. Το ζήτημα είναι να συγκροτήσουμε εκείνον τον πόλο της ταξικής πάλης που θα στραφεί ενάντια στις νέες αναδιρθρώσεις, στην κοινωνική διαίρεση, στην εντατικοποίηση της εκμετάλλευσης μας. Που θα συγκροτήσει κοινότητες στην βάση των συλλογικών αναγκών και του συλλογικού αυτοκαθορισμού, που ίσως κάποτε οραματιστεί και πραγματώσει την κατάργηση της ολότητας των κυριαρχικών σχέσεων που φέρει το όνομα καπιταλισμός.